

VI.

Bond van Vrije Liberalen.

De secretaris der Commissie van Advies van den **Bond van Vrije Liberalen**, de heer F. J. W. Drion te 's-Gravenhage (Daguerrestraat 86) meldt mij d.d. 5 April 1909 omtrent den Bond het volgende :

Het beginsel-program is vastgesteld in de algemeene vergaderingen van 25 Mei en 14 September 1907.

Het program voor de stembus van 1909 moet nog worden uitgevaardigd.

De Liberale Commissie van Advies (fungeerend als hoofdbestuur van den Bond) bestaat uit de heeren :

Mr. M. Tydeman, Jr.

Mr. H. C. Dresselhuijs.

A. Plate.

Jhr. Mr. H. Smissaert.

Mr. Dr. J. H. W. Q. ter Spill.

Mr. Th. Stuart.

Jhr. Mr. F. W. van Styrum, en

Prof. Mr. A. C. Visser van IJzendoorn.

Voorzitter is de heer Mr. Tydeman. Secretaris :
F. J. W. Drion.

De organisatie der Vrije Liberalen in Friesland vormt een afdeeling van den bond.

Lid van den bond zijn de volgende leden van de Tweede Kamer: Mr. M. Tydeman Jr. (Tiel), Jhr. Mr. A. P. C. v. Karnebeek (Utrecht I), Jhr. Mr. J. Roëll (Utrecht II), Mr. W. H. de Beaufort (Amsterdam VI), Dr. C. F. J. Blooker (Amsterdam VII), A. Plate (Rotterdam IV), Mr. P. C. J. Hennequin (Oostburg), Jhr. Mr. P. van Foreest (Alkmaar) en Jhr. Mr. F. W. van Styrum (Haarlem).

De bond heeft momenteel afdelingen in Amsterdam, Appingedam, Arnhem, Beverwijk, Delft, Deventer, Enschedé, Friesland, 's-Gravenhage, Groningen, Oosterbeek, Vlissingen, Wageningen, Zutfen en Zwolle. Voorts zijn in een 15-tal plaatsen de verspreide leden bezig, zich tot een afdeling in ieder dier plaatsen te vereenigen.

Beginsel-program *van den Bond van Vrije Liberalen.*

Vooropstellende, dat het grondwettig Koningschap is de door de historie aangewezen, voor Nederland meest gewenschte regeeringsvorm, achten de Vrije Liberalen vóór alles noodig:

eene Regeering krachtig in de handhaving van orde en gezag;

eene wetgevende macht door hare samenstelling en machtsregeling het evenwicht handhavende in de beharting der volksbelangen;

eene onafhankelijke rechtsspraak, de naleving van de wet, zoowel door de burgers als door elk orgaan van openbaar gezag, verzekerende.

In wetgeving en regeeringsbeleid wenschen wij de navolgende beginselen in toepassing te zien gebracht:

I. De Staat heeft de persoonlijke vrijheid van allen te eerbiedigen en te verzekeren.

II. Inrichting en werking van het Staatsbestuur behooren onafhankelijk te zijn van elken invloed van kerkelijke leerstellingen.

III. Als waarborg voor de onpartijdige behartiging der onderscheidene volksbelangen naar mate van hunne beteekenis voor de gemeenschap, behooren de Staten-Generaal te bestaan uit twee Kamers, op verschillende wijze verkozen en met zoodanige grondwettelijke bevoegdheden bekleed, dat aan beide nagenoeg gelijke invloed op de wetgeving zij verzekerd.

Is aan die eischen voldaan, dan kan het kiesrecht voor de Tweede Kamer worden verleend aan de mannelijke Nederlanders, wien de geschiktheid tot uitoefening niet op grond van persoonlijke hoedanigheden of omstandigheden moet worden ontzegd en aan die vrouwelijke Nederlanders, welke aan te bepalen vereischen beantwoorden. Onder persoonlijke hoedanigheden of omstandigheden zijn bij elke kiesrechtregeling te rekenen gebrek aan stoffelijke onafhankelijkheid en verwaarloozing van de verplichtingen jegens den Staat, met name het niet voldoen van verschuldigde belastingen.

Voor de gemeenteraden zij het kiesrecht bovendien afhankelijk gesteld van den aanslag in de plaatselijke directe belasting of in eene met gemeentelijke opcenten bezwaarde rijksbelasting.

IV. De wetgeving strekke tot verheffing van het stoffelijk, geestelijk en zedelijk peil van het geheele volk.

Bij de wetgeving, die meer in het bijzonder gericht

is op economische versterking van de zwakkeren in de samenleving, worde bovenal gestreefd naar ontwikkeling en verhooging van zelfstandige kracht.

De Staat trede door ambtenaarsbemoeiing en strafbepaling eerst dan dwingend op, wanneer persoonlijk initiatief en vrije samenwerking voor de behartiging van eenig algemeen belang op den duur zouden te kort schieten.

Hulp, welke het gevoel van persoonlijke verantwoordelijkheid van den burger voor zich en zijn gezin verzwakt, vinde, op het gebied van het armwezen, van overheidswege geenerlei aanmoediging.

V. De Staat bevordere den bloei van handel, nijverheid en landbouw ter verhooging van de economische kracht van het volk :

door handhaving van het vrijhandelsstelsel ;

door het verstrekken of steunen van handels-, ambachts-, vak- en landbouwonderwijs ;

door bevordering van een, zooveel mogelijk allen deelen van het land ten goede komend, snel en goedkoop verkeer.

Wat inzonderheid de nijverheid betreft :

door bij het opleggen van lasten en belemmeringen, welke wegens hogere belangen noodzakelijk zijn, in het oog te houden, dat vrijheid van beweging levensvoorwaarde is voor haar ontwikkeling zoowel in het binnenlandsch verkeer als bij de mededinging op de buitenlandsche markt ;

Wat inzonderheid den landbouw betreft :

door medewerking en steun te verleen aan het streven naar verbetering van aard, hoeveelheid en afzet der voortbrengselen van den nationalen bodem

en door de economische zelfstandigheid en welvaart van boerenstand en plattelandsbevolking te helpen verzekeren.

VI. Op de overheid blijve de zorg voor deugdelijk onderwijs, in al zijn vertakkingen, rusten.

Het bestaan van eene voor allen toegankelijke volksschool worde door het behoud der geldende grondwettelijke waarborgen gehandhaafd.

Steun uit de Staatskas aan instellingen van onderwijs worde slechts verleend onder afdoende waarborgen voor deugdelijk onderwijs.

VII. Bij de regeling van het burgerlijk proces worde, met behoud van voldoende waarborgen voor eene doeltreffende rechtspleging, gestreefd naar eene zoo min mogelijk tijdroovende en weinig kostbare wijze van gedingvoering.

Bij de regeling van het burgerlijk- en handelsrecht moet uiting worden gegeven aan het sedert de vaststelling onzer wetboeken in velerlei opzichten veranderd rechtsbewustzijn der natie en gelet op de wijzigingen die de voortbrengings-, bedrijfs- en verkeersvormen inmiddels hebben ondergaan.

VIII. De inrichting van leger en vloot geschiede op deugdelijk militairen voet.

De regeling van den verplichten krijgsdienst beoogde den geleidelijken overgang tot dienstplicht voor allen, die lichamelijk geschikt worden bevonden, voor zover zij niet om redenen van staatsbelang of op gronden van billijkheid in tijd van vrede behooren vrijgesteld te worden.

In het belang van den dienst en inzonderheid ter voorziening in de aanvoering, worde, bij de bepaling van aard en duur van de taak door de dienstplichtigen te vervullen, rekening gehouden met ieders bijzondere geschiktheid en bekwaamheid.

Voorbereidende lichaams- en schietoefeningen behooren van overheidswege te worden bevorderd en aangemoedigd.

IX. Bij het beheer van alle onderdeelen der staatshuishouding sta beleidvolle zuinigheid op den voorgrond.

Bij het aanwijzen der middelen worde het beginsel gehandhaafd, dat de ontwikkeling der volkswelvaart geene belemmering ondervinde.

In het belang eener billijke verdeeling van lasten behooren heffingen naar inkomsten en naar kapitaal eene voorname plaats te bekleeden, met regeling van ieders bijdrage in verhouding tot zijne financieele krachten.

Bij de heffing der in ons belastingstelsel onontbeerlijke invoerrechten en accijnzen zij het streven de eerste levensbehoeften slechts bij uitzondering te bezwaren.

X. Het koloniale beleid moet gericht zijn op het welzijn der koloniën in verband met dat van het moederland.

De behartiging der belangen van de inlandsche bevolking is plicht, zoowel van den wetgever als van alle bestuursorganen.

Gestreefd worde naar eene ontwikkeling der koloniën, in de richting van zelfbestuur, onder hoofdleiding van het moederland.

Bij de bestuursinrichting worde gestreefd naar decentralisatie, onder daadwerkelijk toezicht der Indische Regeering, met gebruikmaking van bestuurskrachten uit de inlandsche bevolking en met deelneming, waar mogelijk, van niet-ambtelijke ingezetenen aan de bestuurstaak.

De invloed der Indische regeering breide zich geleidelijk uit over het zich onder onze vlag bevindende gebied.

De deelneming der koloniën aan het wereldverkeer worde bevorderd en de particuliere ondernemingsgeest aangemoedigd.

Verklaring.

Vastgesteld in de Algemeene Vergadering van 1 Mei 1909.

De Bond van Vrije Liberalen spreekt met het oog op de aanstaande verkiezingen zijn oordeel uit over de hierna te noemen onderwerpen van politiek beleid:

I. Herziening van de Grondwet.

Eene grondwetsherziening uitsluitend of in hoofdzaak ten doel hebbende de invoering van algemeen kiesrecht mogelijk te maken begeeren wij niet. Gewenscht achten wij eene herziening van wijdere strekking, die onder meer beoogt aan de Eerste Kamer, op andere wijze dan de Tweede gekozen, een grooteren invloed op de wetgeving dan haar thans toekomt te verzekeren, en die evenredige vertegenwoordiging, alsmede het kiesrecht voor vrouwen mogelijk maakt. Daarbij kan dan tevens de mogelijkheid worden ge-